

УДК 343.195

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-7\(35\)-22-28](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-7(35)-22-28)

**Берч Вероніка Вікторівна** кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права та порівняльного правознавства, юридичний факультет, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», пл. Народна, 3, м. Ужгород, 88000, тел.:(031) 261-33-21, <https://orcid.org/0000-0002-3837-4724>

## ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО ОBOB'ЯЗКУ БУТИ ПРИСЯЖНИМ У НОВІЙ ЗЕЛАНДІЇ

**Анотація.** Встановлено, у науковій літературі часто розглядаються різні аспекти безпосередньої участі народу у реалізації судової влади, однак питання виконання громадянського обов'язку бути присяжним у конкретних країнах залишаються маловивченими. Аналіз новозеландської системи суду присяжних, яка є частиною англо-американської моделі, виявляє важливі особливості і підходи до феномену безпосередньої участі народу у реалізації судової влади у досліджуваній державі.

Визначено, новозеландський підхід до формування журі присяжних передбачає випадковий вибір з виборчого списку, обов'язкову явку, і суворі правила щодо звільнення від досліджуваного громадського обов'язку. Позитивним аспектом є забезпечення компенсації присяжним за їхній час та відшкодування витрат, позаяк роботодавці не зобов'язані виплачувати заробітну плату під час виконання обов'язків присяжного, хоча на нормативно визначеному рівні заохочуються до цього.

Акцентовано, процедура відводу потенційних присяжних є важливою частиною процесу формування справедливого і неупередженого журі, оскільки дозволяє адвокатам відсіяти тих присяжних, яких вони вважають непридатними для розгляду конкретної справи.

Зауважено, у Новій Зеландії діє інститут постійного звільнення від обов'язку бути присяжним. Таким правом можуть скористатись особи, котрі досягли 65-річного віку, мають постійну інвалідність або хронічну хворобу. Подати запит на постійне звільнення можна після отримання повістки щодо явки до суду для участі у судовому засіданні у ролі присяжного, додавши також підтверджуючі документи до форми відповіді. Таким чином, законодавець забезпечує врахування особистих обставин громадян, надаючи їм можливість не брати участі в судовому процесі, якщо вони не можуть виконувати обов'язки присяжних через стан здоров'я чи вік.

Підкреслено, визначення сутнісних характеристик добору присяжних, критеріїв звільнення від досліджуваного громадянського обов'язку відповідно

до чинного законодавства надає підстави сформувати висновок про ефективність організації системи суду присяжних у Новій Зеландії, котру може бути з дотриманням ряду умов успішно трансплантовано у правосуддя держав, які потребують проведення судових реформ у сфері модернізації безпосереднього судового народовладдя.

**Ключові слова:** суд присяжних, громадянський обов'язок, нормативні вимоги, судова влада, судове народовладдя.

**Berch Veronika Viktorivna** Candidate of Legal Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Constitutional Law and Comparative Jurisprudence, Faculty of Law, Uzhhorod National University, Sq. Narodna, 3, Uzhgorod, 88000, tel.:(031) 261-33-21, <https://orcid.org/0000-0002-3837-4724>

## FEATURES OF FULFILLING THE CIVIC DUTY OF JURY SERVICE IN NEW ZEALAND

**Abstract.** It is established that various aspects of direct public participation in the administration of justice are often considered in scientific literature, yet the issue of fulfilling the civic duty of jury service in specific countries remains underexplored. An analysis of the New Zealand jury system, which is part of the Anglo-American model, reveals important characteristics and approaches to the phenomenon of direct public participation in the administration of justice in the studied country.

The New Zealand approach to forming a jury involves random selection from the electoral roll, mandatory attendance, and strict rules regarding exemption from this civic duty. A positive aspect is the provision of compensation for jurors' time and reimbursement of expenses, as employers are not required to pay wages during jury service, although they are encouraged to do so at a regulatory level.

It is emphasized that the procedure for challenging potential jurors is an important part of forming a fair and impartial jury, as it allows attorneys to exclude those they deem unsuitable for considering a particular case.

It is noted that New Zealand has a permanent exemption from jury duty. Individuals who have reached the age of 65, have a permanent disability, or chronic illness can take advantage of this right. A request for permanent exemption can be submitted after receiving a summons to appear in court for jury service, with supporting documents attached to the response form. Thus, the legislator ensures consideration of citizens' personal circumstances, providing them with the opportunity to avoid participation in the judicial process if they cannot fulfill jury duties due to health or age.

It is emphasized that determining the essential characteristics of jury selection, criteria for exemption from this civic duty according to current legislation, provides

grounds to conclude the effectiveness of the organization of the jury system in New Zealand, which, under certain conditions, can be successfully transplanted into the justice systems of countries needing judicial reforms in the sphere of modernizing direct judicial democracy.

**Keywords:** jury system, civic duty, regulatory requirements, judiciary, judicial democracy.

**Постановка проблеми.** У науковій літературі часто розглядаються різні аспекти безпосередньої участі народу у реалізації судової влади, однак питання виконання громадянського обов'язку бути присяжним у конкретних країнах залишаються маловивченими.

Новозеландська система судового народовладдя, котра є елементом англо-американської моделі суду присяжних, має свої унікальні особливості, які заслуговують окремого аналізу. Зокрема, йдеться про визначення критеріїв та висвітлення процесу добору присяжних у Новій Зеландії, процедур звільнення від обов'язків присяжного, включаючи постійне звільнення та тимчасове звільнення за заявою, виявлення впливу вікових, соціальних та професійних обмежень на формування складу присяжних, вивчення соціального контексту виконання обов'язку присяжного, включаючи роль роботодавців та компенсаційні механізми.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Класичну модель безпосередньої участі народу у реалізації судової влади було розглянуто у роботах таких науковців, як Д. Белов, Ю.Бисага, С. Гладій, К.Гуценко, В.Колух, Т. Коротун, О. Новіков, С.Прилуцький, О.Совгиря, А.Солодков, В.М. Тertiшник, О.Хотинська-Нор, О.Щербанюк та ін.

Праці згаданих науковців забезпечують базу для детального аналізу теми, яка досі не отримала достатньої уваги в наукових колах. Разом з тим, питання виконання громадянського обов'язку присяжного потребує більш ґрунтовного вивчення і є надзвичайно важливим для подальших досліджень у цій сфері.

**Метою статті** є дослідження особливостей виконання громадянського обов'язку бути присяжним у Новій Зеландії.

**Виклад основного матеріалу.** Системи правосуддя країн світу різняться за своєю структурою та функціонуванням. Однією з цих різниць є наявність або відсутність інституту суду присяжних. Ця особливість регулюється законами та історичними контекстами кожної країни. Цікавим є той факт, що у ряді країн інститут суду присяжних взагалі відсутній (Фінляндія, Японія) [1].

Визначальною рисою класичної моделі суду присяжних є чітке розмежування між функціями суддів і присяжних, які не займаються судочинством професійно. Специфіка цього розподілу полягає в тому, що присяжні лише вирішують питання вини підсудного, тоді як суддя визначає покарання у випадку встановлення вини [2].

У Новій Зеландії особи, обвинувачені у серйозних злочинах, мають право вимагати розгляд справи у Верховному суді з участю присяжних замість магістратського суду. Верховний суд розглядає справи або одноособово, або у складі колегій, або з присяжними, залежно від характеру справи. Кількість присяжних у цивільних справах може бути від 4 до 12, а в кримінальних справах завжди 12.

Майбутніх присяжних вибирають випадковим чином з виборчого списку серед осіб, зареєстрованих та проживаючих у радіусі 45 кілометрів від суду [3], про що повідомляється надсиланням повістки з вказівкою з'явитися до місцевого суду на певну дату [4].

Більшість осіб, які отримали повістку, повинні з'явитися до суду щодня протягом тижня, під час якого їх можуть вибрати для участі в журі. Самі судові справи зазвичай тривають не більше 2-3 днів, хоча деякі можуть затягнутися на довший період. Кожного дня з числа тих, хто з'явився до суду, вибирають необхідну кількість присяжних.

Повістку ігнорувати не можна, інакше особа може притягатись до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу до 300 доларів. Отримавши повістку, особа має право подати заявку на звільнення від участі у судовому засіданні, написавши лист негайно. Прийнятні причини для цього включають постійний догляд за дітьми, робочі вимоги, погане здоров'я та інвалідність.

За потреби на підтвердження таких обставин від потенційного присяжного може вимагатись отримання листа від роботодавця, лікаря або ж керівника громади. Тут слід зазначити, що заявки на звільнення доволі часто задовольняються. Якщо запит на звільнення від обов'язку присяжного було відхилено реєстратором, можна звернутися до судді з цим запитом у день відбору. Суддя вислухає аргументи і прийме рішення, чи звільняти цю особу.

Особа може відповісти на повістку одним із таких способів:

- 1)заповнити форму, яку їй надіслали з листом про виклик присяжних;
- 2)заповнити електронну копію форми он-лайн;
- 3)надіслати відповідь електронною поштою на адресу електронної пошти суду, указану у формі виклику присяжних;
- 4)підтвердити свою явку з допомогою засобів телефонного зв'язку.

Не можуть бути членами журі такі категорії осіб:

- депутат парламенту;
- генерал-губернатор;
- суддя, громадський магістрат або виїзний суддя;
- член комісії з умовно-дострокового звільнення;
- баристер або соліситор з діючим сертифікатом практики;
- мировий суддя, який розглядає справи в окружному суді;
- співробітники Ara Poutama Aotearoa (департаменту виконання покарань), поліції Нової Зеландії або міністерства юстиції.

До складу присяжних не можуть входити особи, засуджені до довічного позбавлення волі за будь-які злочини (таке правило застосовується без винятків); особи, засуджені до позбавлення волі на строк три роки і більше (така умова стосується як тих осіб, котрі вже відбули своє покарання, так і тих, хто ще перебуває в ув'язненні); особи, щодо яких застосовуються запобіжні заходи.

Адвокати з кожної сторони мають право «відводити» потенційних присяжних, тобто усувати їх від участі у справі, без надання будь-якої причини. Таке право вони можуть використовувати до шести разів. Після цього, якщо вони хочуть здійснити додаткові відводи, їм необхідно переконати суддю, що мають на це вагомі підстави.

Процедура відводу потенційних присяжних є важливою частиною процесу формування справедливого і неупередженого журі, оскільки дозволяє адвокатам відсіяти тих присяжних, яких вони вважають непридатними для розгляду конкретної справи. Перші шість відводів можуть здійснюватися без обґрунтування, що дає адвокатам можливість безперешкодно усунути тих, хто, на їхню думку, може мати упередження або інші причини, що можуть вплинути на справедливість розгляду справи.

Якщо адвокатам потрібні додаткові відводи після використання шести «безпричинних», вони мають подати судді аргументи, чому конкретний потенційний присяжний повинен бути відведений. Суддя вирішує, чи є ці аргументи достатньо переконливими, щоб надати додатковий відвід. Зазначений механізм забезпечує баланс між правом сторін на справедливий розгляд справи і правом потенційних присяжних на участь у судовому процесі.

Слід підкреслити, що відповідно до законодавства Нової Зеландії роботодавців заохочуються, але не зобов'язані платити заробітну плату своїм працівникам, які виконують обов'язки присяжних [5]. Роботодавці мають право вирішувати, чи продовжувати виплату заробітної плати під час здійснення працівниками такого громадянського обов'язку.

Однак, присяжним щотижня здійснюється оплата їх часу, проведеного у суді, включно із часом перебування в суді при очікуванні інформації, чи буде їх обрано до складу присяжних [6].

Працівники, які виконують обов'язки присяжних, отримують компенсацію за свої витрати на транспорт до суду і назад, а також невелику денну плату за час, проведений у суді. Ця плата починається від 31 долара за перші три години участі в судовому засіданні та збільшується залежно від тривалості роботи протягом дня. Таким чином, законодавство створює умови для підтримки присяжних, не покладаючи обов'язку на роботодавців щодо виплати заробітної плати під час виконання їхніх обов'язків присяжних.

У Новій Зеландії діє інститут *постійного звільнення від обов'язку бути присяжним*. Таким правом можуть скористатись особи, котрі досягли 65-

річного віку, мають постійну інвалідність або хронічну хворобу. Подати запит на постійне звільнення можна після отримання повістки щодо явки до суду для участі у судовому засіданні у ролі присяжного, додавши також підтверджуючі документи до форми відповіді. Таким чином, законодавець забезпечує врахування особистих обставин громадян, надаючи їм можливість уникнути участі в судовому процесі, якщо вони не можуть виконувати обов'язки присяжних через стан здоров'я чи вік.

**Висновки.** Аналіз новозеландської системи суду присяжних, яка є частиною англо-американської моделі, виявляє важливі особливості і підходи до феномену безпосередньої участі народу у реалізації судової влади у досліджуваній державі.

Новозеландський підхід до формування журі присяжних передбачає випадковий вибір з виборчого списку, обов'язкову явку, і суворі правила щодо звільнення від досліджуваного громадського обов'язку. Поряд з цим, законодавство також враховує особисті обставини громадян, дозволяючи звільнення за віком та станом здоров'я, що втілено у функціонуванні інституту постійного звільнення від обов'язку бути присяжним. Позитивним аспектом є забезпечення компенсації присяжним за їхній час та відшкодування витрат, позаяк роботодавці не зобов'язані виплачувати заробітну плату під час виконання обов'язків присяжного, хоча на нормативно визначеному рівні заохочуються до цього.

Визначення сутнісних характеристик добору присяжних, критеріїв звільнення від досліджуваного громадянського обов'язку відповідно до чинного законодавства надає підстави сформулювати висновок про ефективність організації системи суду присяжних у Новій Зеландії, котру може бути з дотриманням ряду умов успішно трансплантовано у правосуддя держав, які потребують проведення судових реформ у сфері модернізації безпосереднього судового народовладдя.

#### **Література:**

1. Яценко Н. Г. Народні засідателі та суд присяжних у цивільному процесі: історія і сучасність. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. № 1 (5). 230 с.
2. Солодков А. А. Сучасні світові моделі суду присяжних. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014. № 10-2. Том 2. С.133–135.
3. Jury service. Frequently asked questions. URL: <https://www.justice.govt.nz/courts/jury-service/faq/#q1>
4. Respond to a jury summons. URL: <https://www.justice.govt.nz/courts/jury-service/respond-to-a-jury-summons/>
5. Jury duty. URL: [https://www.consumer.org.nz/articles/jury-duty?gad\\_source=1&gclid=Cj0KCQjwkdO0BhDxARIsANkNcrfl5xtdV82kK7CECVnj-W2x136qJPjD8AzQsjLhd8JKHpSPtTFjKiMaArndEALw\\_wcB](https://www.consumer.org.nz/articles/jury-duty?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjwkdO0BhDxARIsANkNcrfl5xtdV82kK7CECVnj-W2x136qJPjD8AzQsjLhd8JKHpSPtTFjKiMaArndEALw_wcB)
6. Payment and support to help you attend jury service. URL: <https://www.justice.govt.nz/courts/jury-service/payment-and-support/>

### References:

1. Yatsenko, N. H. (2011). Narodni zasidateli ta sud prysiazhnykh u tsyvilnomu protsesi: istoriia i suchasnist [Lay assessors and jury trial in civil proceedings: history and modernity]. *Visnyk Vyshchoi rady yustytzii – Bulletin of the High Council of Justice*, 1 (5), 230 [in Ukrainian].
2. Solodkov, A. A. (2014). Suchasni svitovi modeli sudu prysiazhnykh [Modern global models of jury trial]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Yurysprudentsiia – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Jurisprudence*, 10-2, 2, 133-135 [in Ukrainian].
3. Jury service. Frequently asked questions. (n.d.). justice.govt.nz. Retrieved from <https://www.justice.govt.nz/courts/jury-service/faq/#q1>.
4. Respond to a jury summons. (n.d.). justice.govt.nz. Retrieved from <https://www.justice.govt.nz/courts/jury-service/respond-to-a-jury-summons/>.
5. Jury duty. (n.d.). consumer.org.nz. Retrieved from [https://www.consumer.org.nz/articles/jury-duty?gad\\_source=1&gclid=Cj0KCQjwkdO0BhDxARIsANkNcrfl5xtV82kK7CECVnj-W2x136qJPjD8AzQsjLhd8JKHpSPtTFjKiMaArndEALw\\_wcB](https://www.consumer.org.nz/articles/jury-duty?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjwkdO0BhDxARIsANkNcrfl5xtV82kK7CECVnj-W2x136qJPjD8AzQsjLhd8JKHpSPtTFjKiMaArndEALw_wcB).
6. Payment and support to help you attend jury service. (n.d.). justice.govt.nz. Retrieved from <https://www.justice.govt.nz/courts/jury-service/payment-and-support/>.